

İstanbul Hukuk Mecmuası

Başvuru: 27.12.2023
Revizyon Talebi: 12.02.2024
Son Revizyon Tarihi: 20.02.2024
Kabul: 30.04.2024

ARAŞTIRMA MAKALESİ / RESEARCH ARTICLE

Kaptanın Davada Temsil Yetkisini Düzenleyen TTK m. 1104 Hükmüne Eleştirel Bir Yaklaşım

Yasin Yavşan*

Öz

Kaptanın donatan adına dava açma yetkisi (TTK m. 1104/2) ile geminin malikine veya kiracısına izafeten kaptana karşı açılan davada kaptanın temsil yetkisi (TTK m. 1104/3) çalışmamızın temelini oluşturmaktadır. Çalışmada öncelikle kaptan kavramı üzerinde durulmuştur. Ardından kaptanın sahip olduğu her iki yetkinin niteliği medenî usûl hukuku çerçevesinde değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmeye bağlı olarak söz konusu yetkilerin kapsam ve sınırları belirlenmiştir. Aynı başlık altında ayrıca kaptanın donatan adına yaptığı hukuki işlemlerde yetkisiz olması halinde, bu durumun kaptanın donatan adına dava açma yetkisine ve izafeten kaptana karşı açılan davada temsil yetkisine etkisi incelenmiştir. Son olarak her iki hükmün (TTK m. 1104/2, TTK m. 1104/3) yerindeliği hakkında değerlendirmelerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler

Kaptan, Temsil Yetkisi, Dava Takip Yetkisi, Davaya Vekâlet Ehliyeti, Mahkemede Temsil

A Critical Approach to Article 1104 of the Turkish Commercial Code Regulating a Shipmaster's Representation Authority in Court

Abstract

The study's basis comprises the authority of a shipmaster to file a lawsuit on behalf of a shipowner (Turkish Commercial Code [TCC] Article 1104/2), as well as a shipmaster's representative authority in a lawsuit filed against the shipmaster with reference to the owner and the bareboat charterer of a foreign ship (TCC Article 1104/3). The study firstly emphasizes the concept of shipmaster before assessing the nature of a shipmaster's authorities in terms of civil procedure law. Based on this assessment, the study has determined the scope and limits of these authorities. Under the same heading, the study examines the effect of a shipmaster not being authorized regarding the legal transactions made on the shipowner's behalf in terms of the shipmaster's authority to file a lawsuit on behalf of the shipowner, as well as the shipmaster's representative authority in a lawsuit filed against the shipmaster. Lastly, the study evaluates the appropriateness of both provisions.

Keywords

Shipmaster, Representative Authority, Authorization To Pursue Court Proceedings, Proxy Competence In A Lawsuit, Representation Before The Court

* **Sorumlu Yazar:** Yasin Yavşan (Arş. Gör.), İstanbul Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Deniz Hukuku Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye. E-posta: yasinyavshan@istanbul.edu.tr, ORCID: 0000-0002-6032-5208

Atf: Yavşan Y, "Kaptanın Davada Temsil Yetkisini Düzenleyen TTK m. 1104 Hükmüne Eleştirel Bir Yaklaşım" (2024) 82(1) İstanbul Hukuk Mecmuası 207. <https://doi.org/10.26650/mecmua.2024.82.1.007>

Extended Summary

In accordance with Turkish Commercial Code (TCC) Article 1104/2, a shipmaster has the authority to file a lawsuit on behalf of the shipowner for matters that fall under the shipmaster's duties. In accordance with TCC Article 1104/3, any lawsuits to be filed against the owner and the bareboat charterer of a foreign ship may also be served against the shipmaster. This study assesses to which institution in civil procedure law the two regulations in question correspond.

Firstly, when evaluating a shipmaster's authority to file a lawsuit on behalf of the shipowner, two different views are present in the doctrine regarding this issue. According to one view, the shipmaster has the competence to conduct litigation. According to another view, the shipmaster has the authority of legal representation and can use this authority to file a lawsuit on behalf of the owner. Competence to conduct litigation refers to the authority to make a decision regarding the outcome of a request. A person with the competence to conduct litigation is also a party to the lawsuit. Legal representation refers to the representation of a person who has not been given the capacity to sue by a person appointed by law. This study is of the opinion that the regulation that gives a shipmaster the authority to file a lawsuit on behalf of the shipowner does not take into account the shipmaster's competence to conduct litigation or legal representation but is instead an exception to the rule that the lawsuit is to be pursued through a lawyer in voluntary representation. In this regard, the shipmaster can be said to have proxy competence in a lawsuit. In this case, because the shipowner is party to the lawsuit, the judgment will be enforced against the shipowner.

Secondly, when evaluating the regulation that enables all kinds of lawsuits to be filed against a shipmaster with reference to the shipowner or bareboat charterer of a foreign ship, a similar conclusion should be reached here as well. Accordingly, the regulation that allows a lawsuit to be filed against the shipmaster provides an exception to the rule that the lawsuit will be pursued through a lawyer in voluntary representation.

A shipmaster may have taken legal action on behalf of the shipowner in regard to a matter for which the shipmaster was not authorized to represent the shipowner, or the shipmaster may have exceeded the limits of the shipmaster's authority to represent the shipowner, or this authority may have expired during the transaction. This undoubtedly affects a shipmaster's authority to represent the shipowner in court. If a shipmaster takes legal action on behalf of the shipowner as a representative despite not having the authority to represent, this action becomes binding on the owner only upon approval. Therefore, the shipmaster's authority to file a lawsuit on behalf of the owner in terms of disputes arising from such transactions depends on the shipowner's approval of said unauthorized legal action.

The authority of a shipmaster to file a lawsuit on behalf of the shipowner in disputes arising from transactions that exceed the limits of the power of representation should be evaluated within the framework of TCC Article 1106. Accordingly, the law states that a shipowner who has limited the shipmaster's authority to represent the owner can claim that the shipmaster did not comply with these restrictions only against those who know about these restrictions. Based on this principle, if a shipmaster exceeds the limits of the shipmaster's representation authority in the transactions the shipmaster carries out with third parties on behalf of the shipowner, whether or not the third party knows about these limitations plays an important role in determining the shipmaster's authority to file a lawsuit on behalf of the shipowner.

Terminating a shipmaster's employment contract also terminates the shipmaster's authority to represent the shipowner in court. Therefore, in cases where the employment contract is terminated, the shipmaster loses the authority to file a lawsuit on behalf of the shipowner, nor is filing a lawsuit against the shipmaster possible anymore by referencing the owner or bareboat charterer of the relevant foreign ship.

Finally, it should be noted that the provisions of Article 1104/2 of the TCC and Article 1104/3 of the TCC correspond to § 527 and § 760 of the German Commercial Code. The reason for including these provisions in German Commercial Code is that, at the time the law was being drafted, communications between shipmaster and shipowner were practically impossible, and no companies were found to be engaged in international transportation, nor any foreign representative offices of these companies. With the developments in the field of technology and the emergence of large transportation companies, the need for a legal regulation regarding a shipmaster's authority to represent the shipowner in court no longer exists. As a result, these provisions were removed from the German Commercial Code.

Kaptanın Davada Temsil Yetkisini Düzenleyen TTK m. 1104 Hükümüne Eleştirel Bir Yaklaşım

Giriş

Kaptan, donatanın temsilcisi sıfatıyla birtakım hukuki işlem ve tasarrufları yapmaya yetkili kılınmıştır. Kaptanın söz konusu temsil yetkisi kanundan doğmaktadır. Nitekim TTK m. 1103, gemi bağlama limanında bulunduğu sırada kaptanın donatan adına yapmaya yetkili olduğu işlemleri hüküm altına alırken; TTK m. 1104, gemi bağlama limanı dışında bulunduğu sırada kaptanın donatan adına yapmaya yetkili olduğu işlemleri düzenlemektedir. Kaptanın hukuki işlemlerde temsil yetkisinin yanı sıra donatanı davada temsil yetkisi de bulunmaktadır. Çalışmamızda kaptana donatan adına dava açma yetkisi veren TTK m. 1104/2 ve izafeten kaptana dava açılmasını mümkün kılan TTK m. 1104/3 hükümlerinin medeni usûl hukukunda hangi müesseseye karşılık geldiği ve bu yetkilerin kapsam ve sınırları değerlendirilmiştir.

I. Kaptan Tanımı

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda (TTK)¹ kaptana ilişkin hükümler “Beşinci Kitap” “Üçüncü Kısım” altında 1088 ilâ 1118’inci maddeleri arasında yer almaktadır. Kaptana ilişkin bu hükümler esasen ticaret gemileri hakkında uygulama alanı bulur (TTK m. 935/1). Ancak TTK m. 935/2-a hükmü uyarınca Beşinci Kitabın “Kaptan” başlıklı kısmı, yatlar, denizci yetiştirme gemileri gibi sadece gezinti spor eğitim, öğretim ve bilim amaçlarına tahsis edilmiş gemiler hakkında da uygulama alanı bulur. Dolayısıyla çalışmamızda yapılacak açıklamalar ticaret gemilerinin yanı sıra, söz konusu gemiler bakımından da geçerlidir.

TTK’nda kaptanın gemi adamı olduğundan söz edilmekte (TTK m. 934) ancak herhangi bir tanıma yer verilmemektedir. Öğretide kaptan, deniz hukukunun donatandan sonra en önemli süjesi ve seferdeki geminin yegâne hâkimi olarak tanımlanmakta² ayrıca kaptanın gemiyi sevk ve idare eden kişi olduğuna işaret edilmektedir³.

Yasal düzenlemelerde düzenlemenin amacı doğrultusunda çeşitli kaptan tanımlarına yer verilmektedir. Nitekim Türkiye’nin taraf olduğu 1978 tarihli Gemi Adamlarının Eğitim, Belgelendirme ve Vardiya Standartları Uluslararası Sözleşme’nin⁴ (STCW-

¹ RG: 14.02.2011, S: 27846.

² Tahir Çağa ve Rayegân Kender, *Deniz Ticareti Hukuku I (Giriş, Gemi Donatan ve Kaptan)* (15. Baskı, On İki Levha Yayınları 2009) 186.

³ Emine Yazıcıoğlu, *Deniz Ticareti Hukuku (Kender/Çetingil)* (17. Baskı, Filiz Kitabevi 2022) 301; Sami Okay, *Deniz Ticareti I: Giriş-Gemi Donatan ve Donatma İştiraki Gemi Adamları* (3. Baskı, İstanbul Üniversitesi Yayınları 1970) 333; Bülent Sözer, *Deniz Ticareti Hukuku – I* (6. Baskı, Vedat Kitapçılık 2022) 315.

⁴ 28.04.1984 tarihinde yürürlüğe giren Sözleşmeye katılmamız 20.04.1989 tarih ve 3539 sayılı kanun uyarınca uygun bulunmuştur. Bu kanun uyarınca 26.08.2003 tarihli Bakanlar Kurulu kararı ile Sözleşmeye katılım gerçekleştirilmiştir.

78) Ek Bölüm I, Genel Hükümler, Kural I/1-c bendinde kaptan, “*bir gemiyi kumandası altında bulunduran şahıs*” olarak tanımlanmaktadır. Gemiadamları ve Kılavuz Kaptanlar Yönetmeliği⁵ (GKKY) m. 3/ğ hükmüne göre kaptan, “*500-3000 GT arasındaki gemileri sevk ve idaresi altında bulunduran, ... gemiadamını*” ifade eder. Benzer şekilde Deniz İş Kanunu⁶ m. 2/C hükmü uyarınca kaptan, “*gemiyi sevk ve idare eden kimseye veya zorunlu sebeplerle görevi başında bulunmaması halinde ona vekalet eden kimseye*” denir. Öğreti ve yasal düzenlemelerde yapılan tanımlar incelendiğinde, “*gemiyi sevk ve idare*” unsurunun ön plana çıktığı görülmektedir. Ancak ifade edilmelidir ki, sevk ve idare, kaptanın yalnızca gemi üzerindeki hakimiyetini değil, gemi adamları ve gemide görev yapan diğer kişiler üzerindeki hakimiyetini de kapsamaktadır⁷. Bu bilgiler ışığında kaptan, “*gemi adamı yeterlilik belgesine (GKKY m. 3/y) dayanarak gemiyi sevk ve idare eden ve aynı zamanda gemide çalışanları idare eden kişi*” şeklinde tanımlanabilir.

II. Kaptanın Temsil Yetkisine İlişkin Esaslar

Temsil, bir kişinin hukuki işlemi bir başka kişinin ad ve hesabına yapması ve böylece işlemin hukuki sonuçlarının bu kişi üzerinde doğmasını ifade eder⁸. Temsil yetkisi, temsil olunanın iradesine dayanabileceği gibi, kanuna da dayanabilir. Temsil yetkisinin temsil olunanın iradesine dayandığı hallerde iradi temsil, kanuna dayandığı hallerde ise kanuni temsil söz konusudur. Kanuni temsilde temsil yetkisi ve bu yetkinin kapsamı bizzat kanun tarafından belirlenmektedir. Bu bağlamda kaptanın temsil yetkisi ve kapsamı TTK m. 1103 vd. hükümlerinde öngörüldüğünden, bu yetki kanuni temsil niteliğindedir.

Kaptanın donatanı temsil yetkisini öngören TTK m. 1109/1 hükmü uyarınca, “*Donatan, kaptanın onun adına hareket ettiğini bildirerek veya bildirmeyerek, gemiyi sevk ve idare eden kişi sıfatıyla kanuni yetkileri dâhilinde yaptığı hukuki işlemlerden dolayı üçüncü kişilere karşı hak iktisap eder ve borç altına girer*”. Kaptanın kanuni yetkileri çerçevesinde yapabileceği hukuki işlemlerin tespit edilebilmesi için öncelikle donatanı temsil yetkisinin kapsamı belirlenmelidir. Kaptanın donatanı temsil yetkisinin kapsamı geminin bağlama limanında bulunup bulunmamasına göre değişiklik göstermektedir. TTK m. 1103/1 hükmü uyarınca, gemi bağlama limanında bulunduğu sırada kaptanın yapmış olduğu hukuki işlemler kural olarak donatanı bağlamaz⁹ ancak kaptana ayrıca özel bir yetki verilmiş yahut borç, diğer bir özel borçlandırıcı

⁵ RG: 10.02.2018 T., S: 30328.

⁶ RG: 29.04.1967 T., S: 12586.

⁷ Yazıcıoğlu (n 3) 301.

⁸ M. Kemal Oğuzman ve M. Turgut Öz, *Borçlar Hukuku (Genel Hükümler)* C. 1 (18. Baskı, Vedat Kitapçılık 2021) 224.

⁹ Bu durumda yetkisiz temsil hükümleri (TBK m. 46-47) uygulanmalıdır (Bkz. Kerim Atamer, ‘Gemi Adamlarına İlişkin Türk Ticaret Kanunu Hükümlerinin Kaynakları ve Görevli Mahkeme Sorunu-2. Bölüm’ (2013) C. 8 Yaşar Üniversitesi Elektronik Dergisi Özel Sayı Prof. Dr. Aydın Zevkliler’e Armağan 463-464).

sebep¹⁰ doğmuşsa, bu durumda donatan bu işlemlerle bağlıdır. Bu kapsamda kaptan, gemi bağlama limanında bulunduğu sırada, gemi adamı tutabilir¹¹ (TTK m. 1103/2), kurtarma sözleşmesi akdedebilir (TTK m. 1300) veya taşıyan ad ve hesabına konişmento düzenleyebilir (TTK m. 1228/2). Bunun dışında, gemi bağlama limanında iken kaptanın yakıt tedariki veya kumanya satın alabilmesi onun özel olarak bu konuda yetkilendirilmesine bağlıdır. Buna karşılık gemi bağlama limanı dışında bulunduğu sırada kaptan, geminin donatılmasına, yakıt ve kumanyasına, gemi adamlarına, geminin denize, yola ve yüke elverişli bir halde tutulmasına ve genel olarak yolculuğun güvenli bir şekilde sürdürülmesine ilişkin her türlü işlem ve tasarrufları üçüncü kişilerle donatan adına yapmaya yetkilidir (TTK m. 1104/1). Ayrıca taşıma sözleşmeleri akdetmek (TTK m. 1104/2), taşıyan ad ve hesabına konişmento düzenlemek¹² (TTK m. 1228/2) ve kredili işlemleri yapmak (TTK m. 1105/1) da kaptanın yetkileri arasındadır. Kaptan ayrıca TTK m. 1105/1 hükmü uyarınca, gerekli miktarda ödünç para veya veresiye mal almaya ve benzeri kredi işlemlerini yapmaya yetkilidir. Ancak bunun için geminin korunması veya yolculuğun yapılması için zorunluluk bulunması ve bu ihtiyaçların karşılanabilmesi için gereklilik söz konusu olmalıdır. Kaptanın yapmaya yetkili olduğu söz konusu işlemlerin geçerliliği, işlemin amaca uygun veya bu işlemle sağlanan para veya diğer şeylerin fiilen geminin korunması veya yolculuk yapmak için kullanılmış olup olmamasına bağlı değildir (TTK m. 1105/2). Ancak üçüncü kişi, kaptanın yetkisiz olduğunu veya sağlanan krediyi başka bir amaçla kullanma niyetinin bulunduğunu biliyorsa yahut bunları bilmemesi ağır bir ihmal oluşturuyorsa, donatan kaptanın yaptığı işlem ile bağlı değildir (TTK m. 1105/2). Gemi bağlama limanı dışında bulunduğu sırada kaptanın sahip olduğu bir diğer yetki, donatan adına kambiyo taahhüdünde bulunma yetkisidir. Ancak donatanın bu taahhütlerden şahsen sorumlu olması donatan tarafından kaptana açık bir temsil yetkisi verilmesine bağlıdır (TTK m. 1105/3).

III. Kaptanın Davada Temsil Yetkisinin Yargılama Hukukunda Yol Açtığı Sorunlar

A. Genel Olarak

Kaptanın temsil yetkisi hukuki işlemlerde temsil yetkisi ve davada temsil yetkisi olmak üzere iki ayrı başlığa ayrılabilir. Hukuki işlemlerde temsil, bir kişinin (temsilcinin) bir hukuki işlemi başkası (temsil olunanın) ad ve hesabına yapması ve

¹⁰ “Diğer bir borçlandırıcı sebep” ile vekâletsiz iş görme veya sebepsiz zenginleşme gibi yasal borç sebeplerinin ifade edilmek istendiği yönünde bkz. Atamer (n 9) 464.

¹¹ Bu yetki kapsamında kaptan, donatanı temsilen gemi adamları ile hizmet sözleşmesi akdedebilir. Kaptanın söz konusu yetkiye sahip olması donatanın gemi adamı ile bizzat sözleşme akdedebilmesine engel değildir. Ancak donatan tarafından istihdam edilen gemi adamının gerekli niteliklere sahip olmaması halinde, kaptanın bu gemi adamı ile çalışma zorunluluğu bulunmamaktadır. Zira kaptan TTK m. 109 hükmü uyarınca gemiyi yola elverişli bulundurmakla yükümlüdür (Bkz. Çağa ve Kender (n 2) 192).

¹² Gemi bağlama limanında bulunsun ya da bulunmasın kaptanın taşıyan ad ve hesabına konişmento düzenleme yetkisine sahip olduğu yönünde bkz. Yazıcıoğlu (n 3) 308; Donatanın aynı zamanda taşıyan sıfatını haiz olmadığı hallerde, konişmentonun taşıyanı temsilen düzenlenmesi asıldır (Bkz. Sözer (n 3) 451).

bu işleme dair hukuki sonuçların bu kişinin (temsil olunanın) uhdesinde doğmasını ifade eder¹³. Davada temsil ise, vekil tarafından davacı veya davalı taraftan birinin yerine ve onun adına davanın yürütülmesi için gerekli işlemlerin yapılmasıdır¹⁴.

TTK m. 1104/2 hükmü kaptanın dava açma yetkisini düzenlerken, TTK m. 1104/3 hükmü kaptana karşı dava veya takip yöneltilebilmesini hüküm altına almaktadır. Söz konusu düzenlemeler dikkate alındığında kaptanın mahkemede temsil yetkisi iki ihtimali kapsamaktadır. Bunlar; kaptanın donatan adına dava açması ve kaptana karşı dava veya takip açılması halleridir.

B. Kaptanın Dava Açma Yetkisi

1. Kaptanın Dava Açma Yetkisinin Niteliği

TTK m. 1104/2 hükmü uyarınca, “...görevlerine giren hususlarda dava açmak da kaptanın yetkisi kapsamındadır”. Kaptanın dava açma yetkisini hüküm altına alan söz konusu düzenlemenin hangi usûl hukuku müessesesine karşılık geldiğinin tespiti, buna bağlı olarak ortaya çıkacak sonuçlar bakımından oldukça önemlidir. Öğretide bu hususta iki ayrı görüş savunulmaktadır. Bir görüşe göre¹⁵, kaptanın bu yetkisi usûl hukukunda dava takip yetkisine karşılık gelmektedir ve kaptan dilerse davayı avukatla takip ettirebilir. Bir diğer görüşe göre¹⁶, ilgili hüküm kanun sistematüğinde “Kanundan doğan temsil yetkisi” başlığı altında düzenlenmektedir. Dolayısıyla söz konusu hükümde kaptanın dava takip yetkisi değil, kanuni temsil yetkisi öngörülmektedir. Bu çerçevede kaptan, donatanın kanuni temsilcisi olarak dava açabilir, bu durumda davada taraf sıfatı donatana aittir.

Bu konudaki görüşümüzü açıklamadan önce “dava takip yetkisi” ve “davada temsil” hakkında açıklamalara yer vermenin isabetli olacağı kanaatindeyiz.

i. Dava Takip Yetkisi

6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu¹⁷ (HMK) m. 53 hükmü uyarınca, dava takip yetkisi¹⁸, “*talep sonucu hakkında hüküm alabilme yetkisidir...*”. Öğretiye göre dava takip yetkisi, bir kişinin kendisine veya başkasına ait bir hakka ilişkin olarak dava

¹³ Oğuzman ve Öz (n 8) 224.

¹⁴ Abdurrahman Kavasoğlu, *Medeni Usul Hukukunda Davada Temsil* (Yayımlanmamış Doktora Tezi 2007) 140.

¹⁵ Atamer (n 9) 466.

¹⁶ Buse Dişel, *Dava Takip Yetkisi İstanbul* (On İki Levha Yayınları 2020) 317, 318; Aynı yönde bkz. Cenk Murat Ersözlü, *Kaptanın Özel Huktan Kaynaklanan Görev ve Yetkileri İle Hukuki Sorumluluğu* (Beta Yayınları 2000) 123; Cafer Sadık Akyol, *Kaptanın Hukuki Sorumluluğu* (Filiz Kitabevi 2022) 128.

¹⁷ RG: 04.02.2011 T., S: 27836.

¹⁸ Umar, dava takip yetkisi kavramı yerine “*usulü yürütme yetkisi*” kavramını kullanırken (Bilge Umar, ‘Medeni Usul Hukukunda Davanın Dinlenme Şartı Olarak Ehliyet’ (1963) 29 (3) İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası 617), Üstündağ, “*davayı sevk yetkisi*” kavramını kullanmaktadır (Saim Üstündağ, *Medeni Yargılama Hukuku C. I* (7. Baskı, Nesil Matbaacılık 2000) 240).

açabilme ve talep sonucu hakkında kendi adına hüküm alabilme veya aleyhine açılan davada savunma yapabilme yetkisi olarak tanımlanmaktadır¹⁹. HMK m. 53 hükmü uyarınca dava takip yetkisi, kural olarak, maddi hukuktaki tasarruf yetkisine göre belirlenir. Tasarruf yetkisi ise hakkın özüne mündemiçtir²⁰. O halde dava takip yetkisi, kural olarak hakkın sahibine, yani maddi hukuk ilişkisinin tarafına aittir²¹. Ancak bazı hallerde dava takip yetkisi, maddi hukuk ilişkisinin tarafı olmayan, başka bir ifade ile hakka yabancı kişiye ait olabilir. Bu durum öğretide “bağımsız dava takip yetkisi (dava yetkinliği)” şeklinde adlandırılmaktadır²². Bağımsız dava takip yetkisi, kural olarak²³, kanundan doğmaktadır²⁴. Bu bağlamda bağımsız dava takip yetkisi, kişinin sahip olduğu hak üzerindeki tasarruf yetkisinin kısmen veya tamamen kanun koyucu tarafından kaldırıldığı yahut tasarruf yetkisi devam etmesine rağmen, bu yetkinin bir başkasına da verildiği hallerde ortaya çıkar²⁵. İlk durumda, hakka sahip olan tarafın dava takip yetkisi kaldırılmakta ve hukukî ilişkisinin tarafı olmayan üçüncü kişiye verilmekte iken²⁶; ikinci durumda, hakka sahip olan kimsenin dava takip yetkisi devam etmekte fakat maddi hukuk ilişkisinin tarafı olmayan üçüncü kişi de dava takip yetkisi ile donatılmaktadır²⁷. Dava takip yetkisinin hakka yabancı üçüncü kişi tarafından kullanıldığı her iki durumda da davanın tarafı hak sahibi değil, dava takip yetkisine sahip olan kişidir²⁸. Ancak bu durum onu hakkın sahibi veya yükümlüsü yapmamaktadır²⁹. Dolayısıyla, hakka yabancı üçüncü kişinin davacı veya davalı konumunda bulunduğu davada, onu iradî ya da kanuni temsilci olarak adlandırmak mümkün değildir³⁰.

¹⁹ Umar (n 18) 617; Yavuz Alangoya, ‘Yargılama Sırasında Tarafata (Yanda) İradî Olarak Meydana Gelen Değişme Hakkında Düşünceler’ (1969) 5 Mukayeseli Hukuk Araştırmaları Dergisi 138; Nevhis Deren Yıldırım, *Türk, İsviçre ve Alman Hukukunda Kesin Hükümün Sınırları (Kesin Hükümün Üçüncü Kişilere Sirayeti Sorunu)* (Melisa Matbaacılık 1996) 24; Yavuz Alangoya, Kamil Yıldırım ve Nevhis Deren Yıldırım, *Medeni Usul Hukuku Esasları* (5. Baskı, Alkim Yayınevi 2009) 117; Hakan Pekcanitez ve Hülya Taş Korkmaz, *Pekcanitez Usul Medeni Usul Hukuku C. 1* (15. Baskı, On İki Levha Yayınları 2017) 593; Serdar Kale, *Medeni Yargılamada Taraf Ehliyeti* (On İki Levha Yayınları 2010) 24; Hülya Taş Korkmaz, *Medeni Usul Hukukunda İradî Taraf Değişikliği* (Yetkin Yayınları 2014) 86; Levent Börü, ‘Sıfat ve Dava Takip Yetkisi’ (2011) 27(3) Bankacılık ve Ticaret Hukuku Dergisi 258.

²⁰ Süha Tanrıver, *Medeni Usul Hukuku C. 1* (4. Baskı, Yetkin Yayınları 2021) 560.

²¹ Bu durum öğretide “bağımlı dava takip yetkisi” şeklinde ifade edilmektedir. Bkz. Deren Yıldırım (n 19) 24; Pekcanitez ve Taş Korkmaz (n 19) 594.

²² Deren Yıldırım (n 19) 24; Alangoya, Yıldırım ve Deren Yıldırım (n 19) 118; Pekcanitez ve Taş Korkmaz (n 19) 596.

²³ “İradî dava takip yetkisi” için bkz. Murat Atalı, İbrahim Ermenek ve Ersin Erdoğan, *Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı* (Yetkin Yayınları 2018) 248; Pekcanitez ve Taş Korkmaz (n 19) 597, dn. 130.

²⁴ Pekcanitez ve Taş Korkmaz (n 19) 597.

²⁵ Alangoya (n 19) 139; Deren Yıldırım (n 19) 29 vd.; Börü, ‘Sıfat’ (n 19) 270.

²⁶ Örneğin iflasın açılması ile birlikte, müflisin hacze kabil bütün mal, alacak ve hakları kendiliğinden iflas masasını oluşturur (2004 sayılı İcra İflas Kanunu-İİK m. 184/1) ve müflisin malvarlığı üzerindeki tasarruf yetkisi sona erer (İİK m. 191/1). Buna bağlı olarak müflisin dava takip yetkisi de sona erer. Burada kanun koyucu borçlunun sahip olduğu dava takip yetkisini kaldırarak bu yetkiyi hakka yabancı olan iflas idaresine vermiştir (İİK m. 226). Bu aşamadan sonra, iflas masasını oluşturan mallara ilişkin davalar iflas idaresine karşı açılır, yine masa mallarına dair açılması gereken davalar ise iflas idaresi tarafından açılır.

²⁷ Atalı, Ermenek ve Erdoğan, ilk durum için “zorunlu dava takip yetkisi” terimini kullanırken, ikinci durum için “paralel dava takip yetkisi” kavramını kullanmaktadır. Bkz. Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 23) 246, 247.

²⁸ Alangoya, Yıldırım ve Deren Yıldırım (n 19) 140; Deren-Yıldırım (n 14) 28; Pekcanitez ve Taş Korkmaz (n 19) 599, 600; Börü, ‘Sıfat’ (n 19) 258; Taş Korkmaz (n 19) 87; Dava takip yetkisinin üçüncü kişiler tarafından kullanıldığı davalarda taraf rollerinde değişiklik olmayacağı yönünde bkz. Baki Kuru, *Hukuk Muhakemeleri Usulü C. 1* (6. Baskı, Demir Demir Yayıncılık 2001) 1155; Ömer Ulukapı, *Medeni Usul Hukukunda Tarafların Duruşmaya Gelmemesi* (Mimoza Yayınları 1997) 19-20, dn. 67.

²⁹ Pekcanitez ve Taş Korkmaz (n 19) 601.

³⁰ Umar (n 18) 617 vd.; Deren Yıldırım (n 19) 28; Taş Korkmaz (n 19) 87 vd.

ii. Davada Temsil

HMK m. 71/1 uyarınca, dava ehliyeti bulunan herkes, davasını kendisi veya tayin ettiği vekil aracılığıyla açabilir ve takip edebilir. Buna göre, dava ehliyetine, başka bir ifade ile medenî hakları kullanma ehliyetine (fiil ehliyetine) sahip olan herkes açtığı veya aleyhine açılan davayı bizzat takip edebilir. Dava ehliyeti bulunmayan kişilerin davada usûl işlemlerini geçerli bir şekilde yapabilmeleri, dolayısıyla davayı sağlıklı bir şekilde yürütüp sonuçlandırabilmeleri mümkün olmadığından bu kişilerin davada temsiline kanun tarafından görevlendirilen kişiler tarafından gerçekleştirileceği hüküm altına alınmıştır (HMK m. 52). Bu kişiler “*kanuni temsilci*” olarak adlandırılmaktadır³¹. Kanuni temsilde, temsilcinin hangi yetkilere sahip olduğu, temsiline hangi durumlarda söz konusu olacağı ve hangi durumlarda sona ereceği kanunla düzenlenmektedir³².

Dava ehliyetine sahip olup da kendisinin açtığı veya kendisine karşı açılan davayı bizzat takip etmek istemeyen bir kimse iradî olarak vekil atayıp, davayı vekil aracılığı ile takip edebilir. Bu durumda “*iradî temsil*” söz konusudur³³. Davayı vekil aracılığı ile takip etmek isteyen kişi temsilciye temsil yetkisi vermelidir. Temsil yetkisinin verilmesi müstakbel temsilciye yapılacak tek taraflı irade beyanı ile olur. Bu noktada, temsil için yetki verene “*müvekkil*”, bu yetkiyi alana da “*vekil*” adı verilir. Ayrıca vekile verilen temsil yetkisini gösterir yazılı belgeye vekâletname adı verilir. Vekâlet sözleşmesi ise, vekil ile müvekkil arasındaki iç ilişkiyi düzenler³⁴.

iii. Değerlendirmelerimiz

Kaptan, tarafı olduğu maddi hukuk ilişkisinden kaynaklanan dava bakımından şüphesiz dava takip yetkisine sahiptir. Örneğin kaptan, tek tarafın kusuruyla gerçekleşen çatma sebebiyle bizzat uğramış olduğu bedensel zararın tazmini için dava takip yetkisine dayanarak kusurlu donatana karşı dava açabilir, bu davayı yürütebilir ve kendi adına esas hakkında hüküm alabilir. Buna karşılık, maddi hukuk ilişkisinin taraflarından birinin donatan olduğu, kaptanın ise söz konusu ilişkiye yabancı olduğu (hak sahibi olmadığı) hallerde kaptanın dava takip yetkisine sahip olup olmadığı ayrıca değerlendirilmelidir.

Kaptanın dava açma yetkisini düzenleyen TTK m. 1104/2 hükmü uyarınca, “*Taşıma sözleşmeleri yapmak ve görevlerine giren hususlarda dava açmak da kaptanın yetkisi kapsamındadır*”. Görüldüğü üzere hükümde donatanın tasarruf yetkisinin kaldırıldığından söz edilmemektedir. Dolayısıyla kaptanın dava açma yetkisinin

³¹ Dava ehliyeti olmayan gerçek kişiler davada kanuni temsilcileri (veli, vasi veya duruma göre kayyım) tarafından temsil edilirler. Tüzel kişiler ise, yetkili organları tarafından temsil edilir (HMK m. 52).

³² Taş Korkmaz (n 19) 667.

³³ Kanuni temsilci, temsil yetkisini kendisi kullanmayıp vekile bu yetkiyi bıraktığı hallerde de iradî temsilden söz etmek gerekir.

³⁴ Pekcanitez ve Taş Korkmaz (n 19) 676.

bulunduğu hallerde donatanın dava takip yetkisi devam etmektedir. Bu bağlamda hakkın sahibi olan donatanın dava takip yetkisinin devam ettiği ve kanun koyucu tarafından kaptana da dava takip yetkisi tanındığı ileri sürülebilir. Ancak bu görüş, kanaatimizce üç açıdan yerinde değildir. İlk olarak belirtilmelidir ki, hak sahibinin dava takip yetkisinin devam ettiği aynı zamanda üçüncü kişiye de bu yetkinin tanındığı diğer yasal düzenlemelerde, kanun koyucunun, üçüncü kişiye dava takip yetkisi tanıyarak üçüncü kişiyi korumayı hedeflediği anlaşılmaktadır³⁵. Oysa TTK m. 1104/2 hükmünde hak sahibi donatan tarafından dava takip yetkisinin kullanılmaması kaptan bakımından herhangi bir olumsuz sonuç doğurmamaktadır. Dolayısıyla kaptanın korunmasını gerektiren bir durum söz konusu değildir. İkinci olarak, TTK m. 1104 hükmü TTK sistematüğünde “Kanundan doğan temsil yetkisi” ana başlığı ve “Donatanın temsilcisi sıfatıyla” alt kenar başlığı altında düzenlenmektedir. Yine işaret edilmelidir ki, kanunun gerekçesinde söz konusu hükmün kaptanın temsil yetkisi ile ilgili olduğu ifade edilmektedir³⁶. Son olarak Alman öğretisinde, TTK m. 1104/2 hükmünün kaynağı niteliğindeki Alman Ticaret Kanunu (Handelsgesetz Buch-HGB) mülga hükmü § 527/2 ile kaptanın dava takip yetkisinin (prozeßstandschaft) değil, donatanı davada temsil yetkisinin düzenlendiği³⁷ ve buna bağlı olarak davada taraf sıfatının (aktivlegitimation) donatana ait olduğu³⁸ ileri sürülmektedir. Bu bilgiler ışığında meseleye davada temsil müessesesi çerçevesinde yaklaşılması gerektiği ortaya çıkmaktadır.

Kaptanın dava açma yetkisinin bir kanun hükmü ile düzenlenmiş olması akla ilk olarak kanuni temsili getirmektedir. Ancak kanaatimizce, kaptanın davada donatanı temsili “kanuni temsil” olarak nitelendirilemez. Zira HMK m. 52 hükmü uyarınca yalnızca dava ehliyeti olmayanlar davada kanuni temsilcileri, tüzel kişiler ise yetkili organları tarafından temsil edilir. Oysa kaptana tanınan donatanı davada temsil yetkisi, donatanın dava ehliyeti olmamasından, başka bir ifade ile medeni hakları kullanma ehliyetine sahip olmamasından kaynaklanmamaktadır. Ayrıca donatanın tüzel kişi olması halinde, kaptanın donatanın yetkili organı olduğundan da söz edilemez. Kaptanın kanuni temsilci olmadığı yönündeki tespitin ardından kaptanın durumu iradi temsil kapsamında ayrıca değerlendirilmelidir.

³⁵ İİK m. 120/2: “Aynı suretle hacze iştirak edenlerin hepsi veya içlerinden birisi borçlunun üçüncü bir şahıstaki alacağının tahsilini veya böyle bir şahsa karşı haiz olduğu dava hakkının kullanılmasını, masraf kendilerine ait olmak ve fakat haklarına halel gelmemek şartıyla üzerlerine alabilirler”; TMK m. 562/1: “Mirasbırakan, tasarruf edebileceği kısmı aştığında, saklı payı zedelenen mirasçı, iflâsı hâlinde iflâs dairesinin veya mirasın geçtiği tarihte kendisine karşı ellerinde ödemedi aciz belgesi bulunan alacaklıların ihtarına rağmen tenkis davası açmazsa, iflâs idaresi veya bu alacaklılar, alacaklarının elde edilmesi için gerekli olan oranda ve mirasçıya tanınan süre içinde tenkis davası açabilirler.”

³⁶ Bu husus hükmün gerekçesinde şu şekilde ifade edilmektedir: “...yabancı bayraklı gemilerin maliklerine veya kiracılarına açılacak dava ve takipler bakımından bu hükmün genelleştirilmesi ve her türlü dava ve takip hakkında uygulanması gerekli görülmüştür. Bu sebeple, hükmün kaptanın temsil yetkisi ile ilgili 1104 üncü maddeye alınması gerekmektedir.”

³⁷ Hans Wüstendörfer, *Neuzeitliche Seehandelsrecht mit besonderer Berücksichtigung des angloamerikanischen und internationalen Rechts* (Zweite durchgesehene und verbesserte Auflage, Verlag J.C.B. Mohr 1950) 202; Heinz Prüssmann ve Dieter Rabe, *Seehandelsrecht: fünftes Buch des Handelsgesetzbuches mit Nebenvorschriften und Internationalen Übereinkommen* (4. Auflage, Verlag C. H. Beck 2000) 276, 277; Hans Jürgen Abraham ve Georg Schaps, *Das deutsche Seerecht Kommentar und Materialsammlung, Zweiter Band* (Walter de Gruyter & Co. 1962) 217.

³⁸ Prüssmann ve Rabe (n 37) 276, 277.

Dava ehliyeti bulunan donatan, davasını bizzat açıp takip edebileceği gibi, davanın takibi için vekil de atayabilir (HMK m. 71). Hukukumuzda davanın vekil (avukat) aracılığı ile takip edilmesi zorunlu değildir. Ancak donatan, davasını vekil aracılığıyla takip etmek istemesi halinde, dava takibini 1136 sayılı Avukatlık Kanunu³⁹ (AvK) m. 35/1 hükmü uyarınca sadece baroya kayıtlı avukatlardan birisi aracılığı ile yapabilir. Esas kural bu olmakla birlikte, AvK m. 35/4 hükmü diğer kanun hükümlerini saklı tutmaktadır. Bu bağlamda kanaatimizce, kaptanın dava açma yetkisini düzenleyen TTK m. 1104/2 hükmü iradi temsilde davanın avukatla takip edileceği kuralının bir istisnasını öngörmektedir. Dolayısıyla kanun sistematüğinde yer verilen “Kanundan doğan temsil yetkisi” üst kenar başlığı kaptanın kanuni temsil yetkisine sahip olduğu şeklinde değil, AvK m. 35/4 hükmü ile saklı tutulan iradi temsilde istisna halinin kanuni dayanağı şeklinde anlaşılmalıdır⁴⁰. Bu düşünceden hareketle kaptanın davaya vekâlet ehliyetine⁴¹ sahip olduğu ve TTK m. 1104/2 hükmünün kaptanın davaya vekâlet ehliyetinin kanuni dayanağını oluşturduğu sonucuna ulaşmak mümkündür. Ulaştığımız bu neticeye bağlı olarak donatanın davada kaptan tarafından temsil edildiği hallerde, davanın tarafı donatandır. Dolayısıyla davanın sonuçları donatanın malvarlığı üzerine etki eder.

2. Kaptanın Dava Açma Yetkisinin Kapsamı ve Sınırları

i. Dava Açma Yetkisinin Kapsamı

Kaptanın dava açma yetkisini düzenleyen TTK m. 1104/2 hükmünün usûl hukukunda davada temsil müessesesine karşılık geldiği tespitinin ardından söz konusu temsil yetkisinin kapsamı ve sınırları üzerinde durulmalıdır.

Kaptanın donatanı mahkemede temsil yetkisinin kapsamı HMK m. 73 ve 74 hükümleri çerçevesinde belirlenmelidir. Buna göre kaptan, donatanı temsilen açtığı davada özel yetki verilmesini gerektiren hususlar saklı kalmak kaydıyla, hüküm verilmeye kadar davanın takibi için gereken bütün işlemleri ve hükmün yerine getirilmesi için gereken işlemleri yapabilir, ayrıca yargılama giderlerinin tahsili ile buna ilişkin makbuz verebilir ve bu işlemlerin tamamı kendisine karşı da yapılabilir (HMK m. 73/1). Buna karşılık açıkça özel yetki verilmemiş ise kaptan; sulh olamaz, hâkimi reddedemez, davanın tamamını ıslah edemez, yemin teklif edemez, yemini kabul, iade veya reddedemez, haczi kaldıramaz, tahkim ve hakem

³⁹ RG: 07.04.1969 T., S: 13168.

⁴⁰ Öğretide bazı yazarlar, AvK m. 35/4 hükmünden hareketle kaptanın dava açma yetkisini düzenleyen hükmün (TTK m. 1140/2) davada avukatla temsil edilme kuralının (AvK m. 35/1) bir istisnası teşkil ettiğini haklı olarak savunmakta, buna karşılık kaptanın dava açma yetkisini kanuni temsil ile açıklamakta ve kaptanın kanuni temsilci olduğunu ileri sürmektedirler (bkz. Dişel (n 16) 317, 318; Ersözlü (n 16) 123; Akyol (n 16) 127, 128). Ancak yukarıda açıkladığımız gerekçelerle kaptanın kanuni temsilci olduğu görüşüne katılmamız mümkün değildir.

⁴¹ Davanın tarafları dışında üçüncü bir kişinin vekil sıfatıyla davayı yürütebilmesi için sahip olması gereken ehliyeti ifade eder. Bkz. Levent Börü, *Medeni Usûl Hukukunda Davaya Vekâlet Ehliyeti* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi 2006) 23.

sözleşmesi yapamaz, davadan veya kanun yollarından feragat edemez, karşı tarafı ibra ve davasını kabul edemez, yargılamanın iadesi yoluna gidemez, hâkimlerin fiilleri sebebiyle Devlet aleyhine tazminat davası açamaz (HMK m. 74). Bu noktada tevkil işlemi için ayrıca parantez açılmalıdır. Kaptan şüphesiz temsil yetkisini bizzat kullanmak zorunda değildir; tevkil işlemi ile dava takibini avukata bırakabilir. Ancak bu işlem için donatan tarafından kaptana ayrıca özel yetki verilmesine gerek bulunmamaktadır⁴². Zira kaptanın donatanı davada temsil yetkisi kanun hükmüne dayanmaktadır. Ayrıca dava açıldığı sırada geminin bağlama limanı dışında olduğu dikkate alındığında, kaptanın donatandan özel yetki almasını beklemek kanunda öngörülen birtakım sürelerin kaçırılmasına sebep olabilir.

ii. Dava Açma Yetkisinin Sınırları

Kaptanın dava açma yetkisi (davaya vekâlet ehliyeti) kanun koyucu tarafından “kişi”, “yer” ve “konu” bakımından sınırlandırılmıştır. Dava açma yetkisinin kişi bakımından sınırlandırılması, kaptanın sadece donatan adına dava açabilmesini ifade etmektedir. Nitekim kaptanın dava açma yetkisini düzenleyen TTK m. 1104/2 hükmü kanun sistematüğinde “Donatanın temsilcisi sıfatıyla” üst başlığı altında düzenlenmektedir. Dolayısıyla kaptan, dava açma yetkisini yalnızca donatanı temsilen kullanabilir. Buna karşılık kaptanın kiracı, malik, intifa hakkı sahibi ve gemi yöneticisi⁴³ adına dava açabilmesi mümkün değildir⁴⁴.

Dava açma yetkisinin yer bakımından sınırlandırılmasında geminin bağlama limanı esas alınmıştır. Bu çerçevede, Türk veya yabancı bayraklı gemi bağlama limanında⁴⁵ bulunduğu sırada, kaptanın donatan adına dava açma yetkisinden söz edilemez. Buna karşılık, Türk veya yabancı bayraklı gemi bağlama limanı dışında bulunuyorsa kaptanın dava açma yetkisi mevcuttur (TTK m. 1104/2)⁴⁶. Kaptanın dava açma yetkisi konu bakımından ayrıca sınırlandırılmıştır. Başka bir deyişle kaptan, gemi bağlama limanı dışında iken her türlü davayı değil, sadece “görevine giren hususlar” ile ilgili davaları donatan adına açabilir. Bu noktada kaptanın ne tür

⁴² Aynı yönde bkz. Akyol (n 16) 128; Aksi yönde bkz. Okay (n 3) 353, dn. 131; Doğuş Taylan Türkel, *Gemi Alacaklısı Hakkının Paraya Çevrilmesi* (Güncel Yayınevi 2008) 104, dn. 160.

⁴³ “Yönetici, donatan veya işleten ile yaptığı gemi yönetimi sözleşmesi uyarınca ücret karşılığında geminin ticari, teknik veya diğer alanlardaki yönetimini kısmen veya tamamen üstlenen ve sözleşme ile üstlendiği iş ve işlemleri donatan veya işleten adına yapan kişidir.” Bkz. Yazıcıoğlu (n 3) 183; Gemi yöneticisi hakkında detaylı bilgi için bkz. Zehra Şeker Öğüz, *Gemi Yönetimi* (Filiz Kitabevi 2013).

⁴⁴ TTK m. 1112/4 hükmü uyarınca kaptan, yük ilgililerinin zamanında bizzat yapabilecek durumda olmamaları koşuluyla, eşyanın ziyandan ve hasara uğramasından doğan istem haklarını, mahkemelerde veya mahkeme dışında kendi adına kullanmaya yetkilidir. Hükümden anlaşıldığı üzere, kaptan bazı hallerde yük ilgilileri adına dava açma yetkisine sahiptir. Kanun koyucu tarafından kaptana tanınan bu yetki, usûl hukukunda “dava takip yetkisi” müessesine karşılık gelmektedir. Kaptan tarafından açılan bu tür davalarda davanın tarafı yük ilgilisi değil, kaptandır (bkz. Atamer (n 9) 476; Dişel (n 16) 316, 317).

⁴⁵ TTK m. 946 hükmü uyarınca, bir geminin bağlama limanı o gemiye ait seferlerin yönetildiği yerdir.

⁴⁶ Yabancı unsurlu uyumsuzluklarda gemi kaptanının Türk mahkemelerinde donatanı temsilen dava açması halinde, kaptanın donatanı temsil yetkisinin bulunup bulunmadığı TTK m. 1104/2 hükmü uyarınca belirlenmelidir. Zira “*usûl lex foriye tâbidir*” (bkz. Cemal Şanlı, Emre Esen ve İnci Ataman-Figanmeşe, *Milletlerarası Özel Hukuk* (4. Baskı, Vedat Kitapçılık 2023) 427).

uyuşmazlıklarda donatan adına dava açma yetkisinin bulunduğunu belirleyebilmek için kaptanın görevine giren hususlar öncelikle tespit edilmelidir. Ancak öncesinde özellikle ifade edilmelidir ki, kaptanın söz konusu sınırlamalara uymayarak kiracıyı veya bağlama limanında donatanı yahut görevine girmeyen bir husus ile ilgili olarak donatanı temsilen dava açması halinde, dava, kaptanın davaya vekâlet ehliyetinin bulunmaması, başka bir ifade ile dava şartı (HMK m. 114/1-f) noksanlığı nedeniyle usûlden reddedilmelidir⁴⁷.

Kaptan, donatanın talimatları doğrultusunda gemiyi tahsis edildiği amaca uygun bir şekilde idare etmelidir. Bunu yaparken birtakım görevleri yerine getirmekle yükümlüdür⁴⁸. Bu görevlerden başlıcaları, geminin denize, yola ve yüke elverişli olmasına dikkat etme (TTK m. 1090, TTK m. 1091/1); gemiye, gemi adamlarına ve yüke ait belgeleri gemide bulundurma (TTK m. 1090); yükleme, istif ve boşaltma ile ilgili işlemlere nezaret etme (TTK m. 1091/1); yerli ve yabancı mevzuata uyma ve harp kaçağı niteliğini haiz eşyayı yüklememe (TTK m. 1092); gemiyi sevk ve idare etme; seyir güvenliğini sağlama; yük ilgililerinin menfaatini korumadır (TTK m. 1112/1). O halde kaptan, gemi bağlama limanı dışında bulunduğu sırada, söz konusu görevlere ilişkin uyuşmazlıklar için donatan adına dava açabilir.

TTK m. 1104/2 hükmünde yer verilen “görevlerine giren hususlar” ibaresi kaptanın donatanı temsilen yapabileceği işlemleri de kapsamaktadır. Ancak söz konusu ibare kanunda öngörülen temsil yetkisinden çok daha geniş bir anlam ifade etmektedir⁴⁹. Dolayısıyla kaptan, gerek kanun koyucu tarafından donatan adına yapmaya yetkili kılındığı gerekse bizzat donatanın kendisini yetkili kıldığı işlemlerden doğan uyuşmazlıklar için donatan adına dava açabilir. Kanun koyucu, kaptanın temsil yetkisi içine giren bazı işlem ve tasarrufları TTK m. 1104/1 ile hüküm altına almıştır. Buna göre, “*gemi bağlama limanı dışında bulunduğu sırada kaptan, bu sıfatla, geminin donatılmasına, yakıt ve kumanyasına, gemi adamlarına, geminin denize, yola ve yüke elverişli bir hâlde tutulmasına ve genel olarak yolculuğun güvenli bir şekilde sürdürülmesine ilişkin her türlü işlem ve tasarrufları üçüncü kişilerle donatan adına yapmaya yetkilidir*”. Bu çerçevede kaptan, donatan adına yaptığı gemi onarım sözleşmesi⁵⁰, kurtarma sözleşmesi⁵¹, taşıma sözleşmesi (TTK m. 1104/2)⁵² ile donatan

⁴⁷ HMK m. 115/2 hükmünde, dava şartı noksanlığının giderilmesi mümkün ise bunun tamamlanması için hâkim tarafından kesin süre verilmesi gerektiği düzenlenmektedir. Kanaatimizce kaptanın davaya vekâlet ehliyetine ilişkin noksanlık giderilebilir değildir. Dolayısıyla HMK m. 115/2 hükmü burada uygulama alanı bulmamalıdır.

⁴⁸ Bu konuda detaylı bilgi için bkz. Okay (n 3) 333 vd.; Akyol (n 16) 30, 118.

⁴⁹ Wüstendörfer (n 37) 202; Abraham ve Schaps (n 37) 217; Prüssmann ve Rabe (n 37) 277.

⁵⁰ Örneğin kaptan, bağlama limanı Amsterdam olan geminin İzmir’de bulunan bir tersanede onarımı için donatan adına tersane sahibi ile sözleşme akdetmişse, bu sözleşmeden doğan uyuşmazlıklar için İzmir mahkemelerinde donatan adına dava açabilmesi mümkündür.

⁵¹ Çağa ve Kender (n 2) 193.

⁵² Burada taşıma sözleşmeleri ile ifade edilmek istenen, geminin mevcut yolcuğu veya yolculuk sonunda dönüş yolcuğu için donatan adına yapılan sözleşmelerdir (bkz. Akyol (n 16) 126). Kaptan, gemide boş yer bulunması durumunda ara limanda donatan adına varma limanı için taşıma sözleşmesi yapabileceği gibi, varma limanında yükün boşaltılmasından sonra dönüş yolculuğu için donatan adına taşıma sözleşmesi de yapabilir.

tarafından akdedilen ancak icrası ve ifası kaptana bırakılan sözleşmelerden doğan uyuşmazlıklar⁵³ için donatan adına dava açabilir. Benzer şekilde kaptan, bağlama limanı ile satışın yapılacağı yerin farklı olması koşuluyla, borçlu donatana ait geminin açık artırma yoluyla satışında ihalenin feshini, pazarlık yoluyla satışta satışın iptalini donatanı temsilen isteyebilir⁵⁴. Son olarak bazı hallerde kaptanın mahkemedен geminin sicilden terkinini talep edebilmesi de mümkündür⁵⁵.

TTK m. 1228/2 hükmü uyarınca kaptan, gemi bağlama limanında bulunsun ya da bulunmasın, (donatan) taşıyanın ad ve hesabına konişmento düzenleyebilir⁵⁶. Bu durumda kaptan, konişmento düzenlenmesi ve bununla bağlantılı işlemler için de (donatan) taşıyanı temsilen dava açabilir.

Geminin sevk ve idaresi kaptanın esas görevidir. Dolayısıyla kaptan, geminin işletilmesi ile doğrudan ilgili olarak meydana gelen zararlardan doğan sınırlı sorumluluğa tabi alacaklar bakımından donatanın sorumluluğunun sınırlandırılmasını mahkemedен talep edebilir. Bunun yanı sıra çevre kirliliği sebebiyle verilen idari para cezasının iptali için donatanı temsilen dava açabilir. Ayrıca kaptan, çatma neticesinde gemide meydana gelen zarar sebebiyle donatanın sahip olduğu gemi alacaklısı hakkını ileri sürerek kusurlu geminin ihtiyaten haczini talep edebilir ve devamında dava açabilir veya taşınır rehninin paraya çevrilmesi yoluyla takip başlatabilir. Kanun koyucu her ne kadar TTK m. 1104/2 hükmünde dava açma yetkisinden söz etse de kaptan, şartların varlığı halinde, geçici hukuki koruma tedbirlerine başvurabileceği gibi donatan adına icra takibi de başlatabilir⁵⁷. Benzer şekilde, donatan adına başlatılan icra takibine itiraz edilmesi halinde kaptan, duruma göre itirazın iptali davası açabilir veya itirazın kaldırılması yoluna başvurabilir. Buna karşılık, borçlu olmamasına rağmen cebri icra tehdidi nedeniyle takip konusu alacağın donatan

⁵³ Hikmet Belbez, 'Kaptanın Temsil Salahiyeti' (1941) (1) Adliye Ceridesi 19; Örneğin taşıtan taşıma konusu eşya hakkında tam ve doğru beyanda bulunma yükümlülüğüne aykırı hareket ederek donatan taşıyanın zarara uğramasına sebep olmuşsa (TTK m. 1145/1), kaptan, donatan taşıyanı temsilen taşıtana karşı dava açabilir. Bu çerçevede hızlandırma primi ve demuraj ücretinin tahsili için de dava açabileceği kanaatindeyiz.

⁵⁴ Türk hukukunda ihalenin feshi, ihale tarihinden itibaren yedi gün içinde istenebilir (İİK m. 134). Gemi bağlama limanı dışında iken ihalenin feshini sadece donatandan beklemek oldukça kısa olan yedi günlük sürenin kaçırılmasına sebep olacaktır. Söz konusu süre içinde kaptan tarafından ihalenin feshi talep edilerek devamında yolculuğun güvenli bir şekilde sürdürülmesi sağlanabilir. Pazarlık yolu ile satışın iptalinin ihalenin feshi hükümlerine tabi olacağı yönünde bkz. Hakan Pekcanitez, Oğuz Atalay, Sungurtekin Özkan ve Muhammet Özkes, *İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı* (7. Bası, On İki Levha Yayınları 2020) 218.

⁵⁵ Yargıtay 11. HD'nin E. 2015/5520, K. 2016/2250 sayılı ve 01.03.2016 tarihli kararına konu olayda; müflis davalı Sotrade Denizcilik A.Ş.'ne ait Türk bayraklı ve Türk Gemi Siciline kayıtlı "Düden" isimli gemi iflas idaresi tarafından işletildiği sırada Brezilya açıklarında yangın tehlikesi geçirek hasar görmüştür. Gemi, Brezilya Deniz Kuvvetlerince kurtarılmış ve limana çekilmiştir. Gemi maliki ve iflas idaresi tarafından kurtarma ve yardım giderlerinin ödenmemesi üzerine gemi, Brezilya devleti tarafından müsadere edilmiş daha sonra yapılan ihalede açık artırma yoluyla Lyra Navegacao Maritima Ltd.'ne satılmıştır. Ardından gemi tamir için getirildiği Türkiye'de ipotekli alacaklının talebiyle ihtiyaten haczedilmiştir. Bunun üzerine donatanı temsilen kaptan, geminin Türk Gemi Sicilinden terkin ve malikin Lyra Navegacao Maritima Ltd olduğunun tespiti için dava açmıştır. Yargıtay'ın bozma kararı üzerine yerel mahkeme, eTTK m. 987 (TTK m. 1104) çerçevesinde yapmış olduğu değerlendirme neticesinde kaptanın söz konusu davayı açmaya yetkili olduğu sonucuna isabetli olarak ulaşmıştır. Karar için bkz. (Lexpera).

⁵⁶ Yazıcıoğlu (n 3) 310; Okay (n 3) 348.

⁵⁷ Kaptanın ihtiyati tedbir ve ihtiyati haciz talep edebileceği yönünde bkz. Prüssmann ve Rabe (n 37) 277; Wüstendörfer (n 37) 202. Kaptanın donatanı temsilen icra takibi başlatabileceği yönünde bkz. Ersözülü (n 16) 127; Akyol (n 16) 129, dn. 505.

tarafından ödenmesi halinde, kaptanın donatan adına istirdat davası açabilmesi mümkün değildir. Zira bu husus kaptanın görevi kapsamına girmemektedir. Benzer şekilde yangın sebebiyle gemide meydana gelen değer kaybının, geminin yangın nedeniyle çalışmadığı dönemde oluşan kâr kaybının ve yangında vefat eden gemi adamının ailesine ödenen tazminatın haksız fiil esaslarına göre (rücuen) tazmini istemiyle kaptan tarafından donatanı temsilen yangına sebep olan kişilere karşı dava açılabilmesi de mümkün değildir⁵⁸.

Kaptan, gemi bağlama limanı dışında bulunduğu sırada, donatanı temsilen bazı işlemleri yapabilmek için donatan tarafından ayrıca yetkilendirilmelidir. Kaptan yetkilendirilmişse, donatan adına kambiyo taahhüdünde bulunabileceği (TTK m. 1105/3) gibi, gemiyi korumak veya yolculuğu yapmak için zorunluluk bulunması hâlinde⁵⁹ ve bu ihtiyaçların karşılanabilmesi için gerekli olan miktarda ödünç para veya veresiye mal (kumanya, yakıt vs.) ve benzeri kredi işlemlerini (TTK m. 1105/1) donatan adına yapabilir⁶⁰. Dolayısıyla kaptan, bu işlemler için de donatan adına dava açma yetkisine sahiptir.

Özel olarak yetkilendirilmesi halinde kaptan, donatanın gemi üzerindeki malik menfaatini sigorta ettirebilir⁶¹. Buna bağlı olarak sigorta tazminatının tahsili için donatan adına dava açabilmesi de mümkündür.

C. Geminin Malikine veya Kiracısına İzafeten Kaptana Karşı Açılan Davada Kaptanın Temsil Yetkisi

1. Temsil Yetkisinin Niteliği

Kaptanın dava açma yetkisini düzenleyen TTK m. 1104/2 hükmünün usûl hukukunda davada temsil müessesesine karşılık geldiği tespitinin ardından benzer bir değerlendirme kaptana karşı dava veya takip yöneltilmesini mümkün kılan TTK m. 1104/3 hükmü bakımından yapılmalıdır. TTK m. 1104/3 hükmü uyarınca, “*yabancı bayraklı gemilerde, geminin malikine veya kiracısına açılacak her türlü dava veya takip, onlar hakkında geçerli olmak üzere kaptana da yöneltilir*”. Hükümde yer verilen “malik” ibaresi donatanı da kapsayacak şekilde anlaşılmalıdır. Gerçekten de TTK m. 1061/1 hükmü uyarınca donatan, kendisine ait gemiyi suda menfaat sağlamak amacıyla kullanan gemi malikini ifade eder. Gemi malikinin kira sözleşmesinde gemi ile birlikte kaptanı da kiracının emrine vermeyi üstlendiği hallerde, malike veya kiracıya açılacak her türlü dava veya takip, onlar hakkında geçerli olmak üzere

⁵⁸ Yargıtay 15 HD, 3007/1759, 21.03.2016 (Lexpera).

⁵⁹ “Gemiyi korumak için zorunluluk bulunması”, gemi bağlama limanı dışında iken geminin denize ve yola elverişli hale getirilmesini zorunlu kılan bir durumun varlığını ifa etmektedir (bkz. Yazıcıoğlu (n 3) 309).

⁶⁰ TTK m. 1110/2 hükmü uyarınca kaptan kredi işlemleri için donatandan talimat almak zorundadır. Hükümde yer verilen “talimat” ifadesi, donatandan alınması gereken temsil yetkisi şeklinde anlaşılmalıdır.

⁶¹ Sözer (n 3) 321.

kaptana da yöneltilmelidir. Kaptanın kiracı tarafından istihdam edildiği hallerde ise, malike açılacak dava veya takip bakımından aynı sonuca ulaşmak mümkün değildir. Zira kaptanın temsil yetkisi her ne kadar kanun hükmüne dayansa da esasen bunun da temelinde donatan veya kiracı ile arasındaki iş akdi yer almaktadır.

Atamer tarafından TTK m. 1104/3 hükmü hakkında yapılan değerlendirmeye göre⁶², söz konusu hükmün amacı yabancı bayraklı gemilerde kaptana tebligat yapılmasını mümkün kılmaktır. Yazara göre, hüküm uyarınca donatana karşı açılan dava veya takibe ilişkin tebligat, donatana izafeten Türkiye’de bulunan kaptana yapılabilir. Böylece sadece sicillerde gözüken ve “*saman adam*” olarak nitelendirilen tüzel kişilere yapılamayan tebligatlar sebebiyle gemilerin ve gemilerde bulunan eşyaların çürümesi, liman işgalleri ve gemi adamlarının mağduriyetleri önlenabilir.

Kanaatimizce TTK m. 1104/3 hükmü geminin malikine veya kiracısına izafeten kaptana dava veya takip açılabilmesini mümkün kılmakla beraber donatana izafeten kaptana tebligat⁶³ yapılabilmesine de imkân vermektedir. Nitekim TTK m. 1104/3, malik veya kiracı hakkında geçerli olmak üzere kaptana karşı dava veya takip yöneltilbilmesini açıkça hüküm altına almaktadır⁶⁴. Dolayısıyla hükmün uygulama alanının sadece kaptana yapılacak tebligat ile sınırlandırılmasının yerinde olmadığı düşüncesindeyiz. Bu bağlamda, kaptanın dava açma yetkisinin niteliği hakkında yapmış olduğumuz değerlendirmeler TTK m. 1104/3 hükmü bakımından da geçerlidir. Bu çerçevede TTK m. 1104/3 hükmü donatanın, makilin veya kiracının kaptan tarafından davada temsilini⁶⁵, başka bir ifade ile kaptanın davaya vekâlet ehliyetini öngörmektedir. Nitekim bu husus İstanbul BAM 13. H.D. tarafından, “*6102 Sayılı TTK.nın 1104/3 Maddesinde; (3) Yabancı bayraklı gemilerde, geminin malikine veya kiracısına açılacak her türlü dava veya takip, onlar hakkında geçerli olmak üzere kaptana da yöneltilbilir, hükümünün düzenlendiği, yani, yabancı uyruklu gemilerde adresi yurtdışında ise donatana izafeten gemi kaptanı veya donatana izafeten gemi acentesine takip yöneltilbilir. Ancak buradaki kaptan veya acente takip borçlusudur değil, sadece donatanın temsilcisi sıfatları vardır.*”

⁶² Atamer (n 9) 466.

⁶³ “..., Türk Ticaret Kanununun 1104. maddesi uyarınca gemi kaptanına tebligat yapılmasında hukuka aykırılık bulunmadığı gibi icra memuru eliyle tebligat yapılmasına engel bir yasa hükmünün de olmadığı anlaşılmakla davacı vekilinin istinaf nedenleri yerinde görülmemiştir.” Karar için bkz. İstanbul BAM 22 HD, 3607/3040, 31.10.2022 (Lexpera).

⁶⁴ Kaptanın dava veya takipte gemi malikini, donatını veya kiracıyı kanuni temsilci sıfatıyla temsil edebileceği yönünde bkz. Türkel (n 42) 104, dn. 162; Dişel (n 16) 319; Akyol (n 16) 129. Kaptanın “kanuni temsilci” olarak nitelendirilmesinin yerinde olmadığına ilişkin açıklamalarımız için bkz. “iii. Değerlendirmelerimiz”.

⁶⁵ eTTK m. 1242/2(2) ve kaynak mülga hüküm HGB § 760/2 uyarınca, gemi alacaklıları tarafından alacağın elde edilmesi amacıyla donatana veya gemi bağlama limanında bulunsu dahi, kaptana karşı dava veya takip yöneltilmesi mümkündür. Ayrıca kaptan aleyhine verilen hüküm veya kesinleşen takip donatan bakımından da geçerlidir. Alman öğretisine göre söz konusu düzenleme ile kaptanın davada donatını temsil yetkisi değil, dava takip yetkisi hüküm altına alınmakta ve davada tarafın kaptan olduğu ileri sürülmektedir (bkz. Prüssmann ve Rabe (n 37) 1093). TTK m. 1104/3 hükmü, eTTK m. 1242/2(2) ve kaynak mülga hüküm HGB § 760/2’den farklı bir düzenleme öngörmektedir. Dolayısıyla Alman öğretisinde ileri sürülen görüşün TTK m. 1104/3 hükmü bakımından kabulü mümkün değildir. Buna bağlı olarak, TTK m. 1104/3 hükmü uyarınca izafeten kaptana yöneltililecek davalarda kaptanın dava takip yetkisinden değil, davada temsil yetkisinden söz etmek yerinde olacaktır.

Dava konusu icra dosyasında, borçlu ... 'e yabancı uyruklu geminin donatanı 'yu temsilen icra takibinin yapılmadığı oysaki eldeki davanın borçlu 'yu temsilen ... 'e yönelik açıldığı anlaşılma; ilk derece mahkemesince sunulan deliller; icra dosyasındaki tespitler ışığında kurulan hüküm gerekçesinde davacı vekilinin istinaf nedenleri de karşılanmış olmakla; yasa ve usule aykırılık bulunmadığı gibi kamu düzenine aykırılık da görülmediğinden, davacı vekilinin istinaf sebepleri yerinde görülmemiştir.” şeklinde ifade edilmiştir⁶⁶.

Son olarak özellikle ifade edilmelidir ki, TTK m. 1104/3 hükmü ile kaptan, davada donatanı temsil etmekle zorunlu kılınmış değildir. Davacı, dava veya takibi doğrudan donatana, malike veya kiracıya yöneltebileceği gibi, bu kişilere izafeten kaptana da yöneltebilir. Davanın bu kişilere izafeten kaptana yöneltildiği hallerde, donatanın, malikin veya kiracının davayı kaptan aracılığı ile takip etmesi hususunda kanunen getirilmiş bir zorunluluk söz konusu değildir. Dolayısıyla söz konusu kişiler davayı kaptan aracılığıyla yahut kaptanın temsil yetkisine son vererek bizzat kendisi veya avukat vasıtasıyla takip edebilir. Davanın kaptan aracılığıyla takip edilmesi halinde, davanın tarafı kaptan değil; donatan, malik veya kiracıdır. Dolayısıyla yargılama sonunda donatan, malik veya kiracı hakkında hüküm verilmeli ve hükmün hukuki sonuçları bu kişiler üzerinde doğmalıdır.

2. Temsil Yetkisinin Kapsamı ve Sınırları

Geminin donatanına, malikine veya kiracısına izafeten kaptana yöneltilecek davada kaptanın temsil yetkisinin kapsamı, kaptanın dava açma yetkisi bahsinde ele alındığı için tekrardan kaçınmak adına burada sadece ilgili açıklamalarımıza atıf yapmakla yetiniyoruz⁶⁷.

TTK m. 1104/3 hükmünde öngörülen kaptanın davada temsil yetkisi (davaya vekâlet ehliyeti), tıpkı dava açma yetkisinde olduğu gibi, kanun koyucu tarafından sınırlandırılmıştır. Söz konusu hüküm incelendiğinde “kişi”, “yer” ve “geminin milliyeti” bakımından sınırlama yapıldığı görülmektedir. Kişi bakımından yapılan sınırlama sebebiyle donatan, malik ve kiracı dışında bir kişiye izafeten kaptana dava açılması mümkün değildir. Yer bakımından sınırlamada ise, geminin bağlama limanı esas alınmalıdır. Buna göre, donatana, malike veya kiracıya izafeten kaptana dava açılabilmesi için geminin bağlama limanı⁶⁸ dışında bulunması şarttır. Kaptanın dava açma yetkisine ilişkin yapılan sınırlamadan farklı olarak TTK m. 1104/3 hükmünde geminin milliyeti de dikkate alınmıştır. Buna göre geminin donatanına, malikine veya kiracısına izafeten kaptana karşı Türkiye’de dava veya takip açılmak isteniyorsa, bu

⁶⁶ Karar için bkz. İstanbul BAM 13 HD, 1639/606, 11.06.2020 (Lexpera).

⁶⁷ Bkz. “2. Kaptanın Dava Açma Yetkisinin Kapsamı ve Sınırları”

⁶⁸ Yabancı bayraklı bir geminin bağlama limanı TTK m. 946 hükmü uyarınca belirlenir.

sadece yabancı bayraklı gemiler bakımından mümkündür⁶⁹. Söz konusu sınırlamalara riayet edilmemesi halinde, örneğin yöneticiye izafeten kaptana dava açılması, gemi bağlama limanında iken dava açılması veya Türk bayraklı geminin kiracısına izafeten kaptana dava açılması halinde, dava, dava şartı (davaya vekâlet ehliyeti) noksanlığı nedeniyle usûlden reddedilmelidir. Geminin donatanına, malikine veya kiracısına izafeten kaptana karşı dava açmak yerine sadece kaptana veya kaptan ile birlikte bu kişilere karşı dava açılması halinde dava, kaptan bakımından sıfat yokluğu sebebiyle reddedilmelidir.

TTK m. 1104/3 hükmünde her türlü dava veya takibin kaptana yöneltilebileceği öngörülmektedir. Düzenlemeden anlaşıldığı üzere, kaptanın dava açma yetkisini düzenleyen TTK m. 1104/2 hükmünün aksine, TTK m. 1104/3 hükmü uyarınca kaptana yöneltilebilecek dava veya takip bakımından herhangi bir konu sınırlaması bulunmamaktadır. Buna göre;

- Başlangıçtaki elverişsizlik veya taşıyanın yüke özen borcuna aykırı davranması sebebiyle taşıma konusu emtianın ziyaa veya hasara uğraması ya da gecikme zararı ortaya çıkması halinde, taşıyan sıfatını haiz donatana veya kiracıya izafeten kaptana dava açılabilir.
- Taşıma konusu emtianın zayi olması veya hasara uğraması halinde sigortalısına ödeme yapan sigortacı, donatan taşıyana izafeten kaptana rücu davası açabilir.
- Gemi alacağının borçlusu donatan ise, alacaklı, gemi alacaklısı hakkına dayanarak donatana izafeten kaptana yönelik taşınır rehininin paraya çevrilmesi yoluyla takip yapabilir⁷⁰. Gemi alacağının borçlusu kiracı ise, kaptanın temsil yetkisi, onu istihdam eden kişiye göre değerlendirilmelidir. Bu çerçevede kiracıya karşı doğmuş gemi alacağı sebebiyle gemi alacaklısı hakkına dayanarak taşınır rehininin paraya çevrilmesi yoluyla takip yapılması isteniyorsa, takip, malik ve kiracıya karşı birlikte yapılmalıdır (zorunlu takip arkadaşlığı)⁷¹. Bu bağlamda kaptanın malik tarafından kiracının emrine verildiği hallerde, alacaklı, malik ve kiracıya (zorunlu takip arkadaşlığı)

⁶⁹ TTK m. 1104/3 hükmünün uygulama alanına TTK m. 941/1 hükmü uyarınca yabancı bayrak çeken Türk gemileri de girmektedir.

⁷⁰ Yargıtay, donatana izafeten kaptana yönelik taşınır rehininin paraya çevrilmesi yoluyla takip başlatılmasını ve bu takibe ilişkin tebligatın donatana izafeten kaptana yapılmasını hukuka uygun bulmuştur. Karar için bkz. Yargıtay 8 HD, 16943/5218, 25.03.2014 (Lexpera).

⁷¹ Türkel (n 42) 112; "...taşınır rehininin paraya çevrilmesi için ilamsız icra takiplerinde asıl borçlu ve rehinli taşınır maliki bakımından zorunlu takip arkadaşlığı söz konusu olduğundan..." Karar için bkz. Yargıtay 11 HD, 5257/3487, 14.07.2020 (Lexpera)

izafeten kaptana yönelik takip yapılabilir⁷². Buna karşılık, kaptan kiracı tarafından istihdam ediliyorsa, kaptanın temsil yetkisi sadece kiracı bakımından söz konusu olur.

- Hükümde her ne kadar “dava veya takipten” söz edilse de bir geçici hukuki koruma tedbiri olan ihtiyati haczin de donatana izafeten kaptana yöneltmesinin mümkün olduğu kanaatindeyiz. Deniz alacağına dayanılarak geminin ihtiyaten haczinin ardından, tamamlayıcı işlemin (dava veya takip) de borçlu donatana izafeten kaptana yöneltmesi mümkündür.
- İpotekli alacaklı, ipoteğin paraya çevrilmesi yoluyla icra takibini malike izafeten kaptana yöneltebilir.
- Çatma nedeniyle gemiye, gemide bulunan insanlara veya eşyaya gelen zarar nedeniyle kusurlu geminin donatanına izafeten kaptana dava açılabilir.

D. Kaptanın Hukuki İşlemlerdeki Yetkisizliğinin Usûl Hukuku Bakımından Sonuçları

Kaptan, donatanı temsile yetkili olmadığı bir konuda onun adına hukuki işlem yapmış veya temsil yetkisinin sınırlarını aşmış ya da işlem sırasında donatanı temsil yetkisi sona ermiş olabilir. Bu durum, şüphesiz kaptanın mahkemede temsil yetkisini etkilemektedir.

Kaptanın, donatanı temsile yetkili olmadığı bir konuda onun adına işlem yapması halinde, yetkisiz temsil söz konusudur. Yetkisiz temsili düzenleyen 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu⁷³ (TBK) m. 46 hükmünden hareketle kaptan, temsil yetkisine sahip olmadığı halde temsilci olarak donatan adına bir hukuki işlem yaparsa, bu işlem ancak onandığı takdirde donatanı bağlar. O halde bu tür işlemlerden doğan uyuşmazlıklar bakımından kaptanın donatan adına dava açma yetkisi (TTK m. 1104/2), yetkisiz yapılan hukuki işlemin donatan tarafından onanmasına bağlıdır. İşlemin donatan tarafından onanmaması halinde, donatan işlemle bağlı olmayacağından kaptanın dava açma yetkisi bulunmamaktadır. Yetkisiz temsilin söz konusu olduğu bir diğer hâl, kaptanın temsil yetkisinin sınırlarını aşarak donatan adına hukuki işlem yapmasıdır. Temsil yetkisinin sınırlarının aşıldığı işlemlerden doğan uyuşmazlıklarda kaptanın donatan adına dava açma yetkisi TTK m. 1106 hükmü çerçevesinde değerlendirilmelidir. Buna göre, “*kaptanın kanundan doğan temsil yetkisini*

⁷² “O halde, mahkemece, kanuni rehin hakkı olduğu iddiasıyla başlatılan rehinin paraya çevrilmesi yoluyla takipte, asıl borçlunun, TTK’nun 1320. maddesinde belirtilen sıfatlardan hangisini haiz olduğuna dair ibarenin yer almaması, dolayısıyla kanuni rehin hakkının asıl borçlusu olup olmadığına saptanamaması yanında, “... (IMO:80301478)” nin maliki ya da ona izafe edilerek kişi ya da kişilere karşı takip başlatılmayarak, zorunlu takip arkadaşlığı ilkesine aykırı hareket edilmesi sebebiyle re’sen takibin iptaline karar verilmesi gerekirken, yazılı gerekçe ile hüküm tesisi isabetsizdir.” Karar için bkz. Yargıtay 12 HD, 19488/24400, 28.11.2016 (Kazancı).

⁷³ RG: 04.02.2011 T., S: 27836.

sınırlandırmış olan donatan, bu sınırlandırmalara kaptanın uymadığını, sadece bunları bilen kişilere karşı ileri sürebilir". Bu esastan hareketle kaptan, donatan adına üçüncü kişilerle yapmış olduğu işlemlerde temsil yetkisinin sınırlarını aşması halinde, üçüncü kişinin söz konusu sınırlamayı bilip bilmemesi kaptanın donatan adına dava açma yetkisinin tespitinde önemli rol oynamaktadır. Bu bağlamda üçüncü kişi yetki sınırlamasını bilmiyorsa, donatan işlemle bağlı olur ve kaptan bu işlemden doğan uyuşmazlıklarda donatan adına dava açabilir. Buna karşılık üçüncü kişi yetki sınırlamasını biliyorsa, donatan işlemle bağlı olmayacağından kaptanın bu işlem için donatan adına dava açma yetkisinden söz edilemez. Kaptanın temsil yetkisinin sınırlarının üçüncü kişi tarafından bilinip bilinmemesi ancak yargılamanın tahkikat aşamasında, başka bir ifade ile uyuşmazlığın esası hakkında yapılacak inceleme neticesinde tespit edilebilir. Dolayısıyla bu aşamada kaptanın donatan adına dava açma yetkisinin bulunmadığının tespiti halinde dava, kaptanın davaya vekâlet ehliyeti noksanlığından ötürü hâkim tarafından usûlden reddedilmelidir.

Yetkisiz kaptan tarafından yapılan işlemlerden doğan ve aynı zamanda yabancılık unsuru içeren uyuşmazlıklarda, koşulların varlığı halinde, kaptanın donatan adına dava açması düzenleyen TTK m. 1104/2 hükmünün ya da donatana, malike veya kiracıya izafeten kaptana dava açılmasını mümkün kılan TTK m. 1104/3 hükmünün, esasa uygulanacak hukuk dikkate alınmaksızın, doğrudan uygulama alanı bulması gerektiği kanaatindeyiz. Zira söz konusu düzenlemeler esasen usûl hukukuna ilişkindir ve Türkiye’de görülen bu tür uyuşmazlıklarda usûle ilişkin meselelere Türk hukuku (lex fori) uygulanmalıdır.

Kaptanın iş sözleşmesinin sona ermesi aynı zamanda kaptanın donatanı mahkemede temsil yetkisinin sona ermesi anlamına gelir. Dolayısıyla iş sözleşmesinin sona erdiği hallerde⁷⁴, kaptanın donatan adına dava açma yetkisi bulunmadığı gibi, donatana, malike veya kiracıya izafeten kaptana dava açılabilmesi de mümkün değildir.

İş sözleşmesinin feshi bakımından özellikle ifade edilmelidir ki, kaptanla akdedilen sözleşmenin feshini bildiren donatan, kaptanın, feshi bildirim süresi içinde, yetkilerini kullanmasını yasaklayabilir (TTK m. 1107). Dolayısıyla kaptanın, fesih bildirim süresi içerisinde, donatan adına bazı işlem ve tasarruflarda bulunmasına yasak getirilmesi, bu işlem ve tasarruflardan doğan uyuşmazlıklarda kaptanın donatanı mahkemede temsil yetkisinin sona ermesi sonucunu doğurur. Benzer sonuç, kaptanın, donatan adına işlem ve tasarrufta bulunma yetkisinin devam ettiği ancak fesih bildirim süresi içinde donatanı mahkemede temsil yetkisinin yasaklandığı durumda da ortaya çıkar. Netice itibarıyla bu gibi hallerde, fesih bildirim süresi içinde kaptanın davaya vekâlet

⁷⁴ Kaptan ile donatan arasındaki iş sözleşmesinin sona ermesi, tarafların bu konuda anlaşması, gerçek kişi donatanın veya kaptanın ölümü, belirli sürenin sona ermesi veya taraflardan birinin sözleşmeyi feshi gibi hallerde söz konusu olur. Bununla birlikte 854 sayılı Deniz İş Kanunu (RG: 20.4.1967 T., S: 12586) m. 14/IV hükmü uyarınca, “*geminin kayba uğraması, terk edilmesi veya harp ganimeti ilan edilmesi veyahut Türk Bayrağından ayrılması*” hallerinde de iş sözleşmesi kendiliğinden sona erer.

ehliyetinin bulunmadığı kabul edilmelidir. Öte yandan yargılama devam ederken iş sözleşmesinin herhangi bir sebeple sona ermesi halinde, donatan yargılamayı bizzat takip etmek istemiyorsa, hâkim, vekil görevlendirmesi için donatana uygun süre vermelidir.

IV. Olması Gereken Düzenleme ve Çözüm Önerileri

TTK’nda kaptanın temsil yetkisi oldukça geniş bir şekilde düzenlenmiştir. Bunun sebebi, kaynak kanun olan Alman Ticaret Kanunu’nun hazırlandığı dönemde (18. yüzyılda) iletişim imkânlarının neredeyse imkânsız olması ve büyük taşıma şirketleri ile bu şirketlerin yurt dışı temsilciliklerinin bulunmamasıdır⁷⁵. Bu durum, özellikle gemi bağlama limanı dışında iken, aleyhine dava açılmak istenen donatanın çoğu zaman tespit edilememesine veya dava açmak isteyen donatan ile kaptan arasında gerekli iletişimin kurulamamasına sebep olmuştur. Alman kanun koyucu bu sorunu, donatanın gemi seferde iken yegâne temsilcisi olan kaptanın, donatanı davada temsilini mümkün kılan gerekli yasal düzenlemelere (HGB § 527, HGB § 760) Alman Ticaret Kanunu’nda yer vererek aşmıştır.

Günümüzde teknolojinin gelişmesine bağlı olarak iletişim imkânlarının gelişmesi gerçek veya tüzel kişi donatana ait bilgilere erişimi oldukça kolaylaştırmaktadır. Bunun yanı sıra taşımacılık şirketleri yurt dışı temsilciliklerini her geçen gün daha da artırmaktadır. Dolayısıyla aleyhine dava açılmak istenen donatan kolayca tespit edilebilmekte ve dava doğrudan donatana veya yurt dışında bulunan temsilcisine yöneltilebilmektedir. Bu duruma bağlı olarak kaptanın donatanı davada temsil yetkine ilişkin düzenlemeler 25.04.2013 tarihinde Alman Ticaret Kanunu’nda yapılan değişiklik ile kanundan çıkarılmıştır⁷⁶. Benzer gerekçelerle, kaptanın donatan adına dava açabilmesini mümkün kılan TTK m. 1104/2 hükmü ile geminin malikine veya kiracısına izafeten kaptana dava açılabilmesine izin veren TTK m. 1104/3 hükmünün TTK’ndan çıkarılması gerektiği savunulabilir. Bu noktada kaptan ile taşımacılık şirketlerinin Türkiye temsilcisi olarak faaliyet gösteren gemi acenteleri⁷⁷ arasındaki ilişki üzerinde özel olarak durulmalıdır. Bu çerçevede acente özellikle, konteyner taşımalarında (donatan) taşıyan adına navlun sözleşmesi kurulması ve bu sözleşme gereği konişmento düzenlenmesi, kıyı tesisi ile taşıyan adına ardiye sözleşmesi kurması, parsiyel taşımalarda (LCL) eşyanın yükleme limanında konteyner yüklenmesi ve istif, boşaltma limanında eşyanın konteynerden boşaltılması için bağımsız yüklenici ile taşıyan adına sözleşme akdedilmesi, gümrük mevzuatı

⁷⁵ Wüstendörfer (n 37) 200.

⁷⁶ HGB § 760 hükmü kanundan tamamen çıkarılmıştır. HGB § 527 hükmü ise, 25.04.2013 tarihinden itibaren yerini “Reisefrachtvertrag” kenar başlıklı hükme bırakmıştır.

⁷⁷ Gemi Acenteleri Yönetmeliği (RG: 05.03.2012 T., S: 28224) m. 4/1-e hükmü uyarınca gemi acentesi, “Yaptıkları anlaşmalarla gemi sahibi gerçek veya tüzel kişiler ile kaptan, işleten veya gemi kiralayanın nam ve hesabına hareket eden ve üçüncü kişi ve kuruluşlara karşı bunların haklarını koruyan, bu çerçevede yaptıkları iş ve işlemlerde kendi kusurları dışında sorumlu tutulamayan, anlaşmadaki kişi veya kuruluşu” ifade eder.

uyarınca yerine getirilmesi gereken bazı işlemlerin taşıyan adına yapılması, liman için hizmetlerin organize edilmesi, eşyanın gemiye yüklenmesi ve boşaltılma işlemlerinin organize edilmesi, gemi limana girmeden önce ilgili birimlere bilgi verilmesi, rıhtım ve barınma ücretlerinin ödenmesi, geminin limana yanaşma ve limandan ayrılma süreçlerinde kılavuz ve römorkör talebinde bulunulması, taşıma konusu emtianın boşaltılmaya hazır olduğuna dair gönderilene bildirimde bulunulması, liman hizmetlerine ilişkin ücretlerin yatırılması, olaylar çizelgesinin tutulması, yakıt, kumanya, malzeme hizmetlerinin sağlanması, geminin limandan çıkışı için gerekli işlemlerin yapılması, yük hasarına ilişkin ihbarların taşıyan adına kabul edilmesi gibi hukuki işlemleri yapmaya yetkilidir⁷⁸. Bu işlemler bakımından acente, taşıyan adına dava açabileceği gibi taşıyana izafeten acenteye de dava açılabilir (TTK m. 105/2).

Kaptan ile acentenin yetkilerinin kapsamı dikkate alındığında, her ne kadar bazı noktalarda bu yetkiler kişiye de esasen büyük oranda farklılık göstermektedir. Buna bağlı olarak kaptanın donatanı mahkemede temsil edebileceği uyumsuzluklar, acentenin donatanı mahkemede temsil edebileceği uyumsuzluklara kıyasla daha kapsamlıdır. Gerçekten de kaptan sadece görevine giren hususlar hakkında donatanı temsilen dava açabilirken (TTK m. 1104/2), her türlü dava geminin malikine veya kiracısına izafeten kaptana karşı açılabilir (TTK m. 1104/3). Acente ise, aracılıkta bulunduğu veya yaptığı sözleşmelerden doğan uyumsuzluklar ile sınırlı olarak müvekkilini davacı veya davalı tarafta temsil edebilir (TTK m. 105). Bu tespitler ışığında, halihazırda TTK’nda acentenin donatanı mahkemede temsil yetkisine ilişkin bir düzenlemenin (TTK m. 105) mevcut olduğu, acentenin temsil yetkisinin kapsamı ile kaptanın temsil yetkisinin kapsamının örtüştüğü, dolayısıyla TTK m. 1104/2 ve TTK m. 1104/3 hükümlerinin tamamen işlevsiz hâle geldiği ve söz konusu düzenlemelerin TTK’ndan çıkarılması gerektiği yönündeki görüşün yerinde olmadığı düşüncesindeyiz.

Son olarak kanaatimizce, TTK m. 1104/2 ve TTK m. 1104/3 hükümleri TTK’nda muhafaza edilmeli ancak usul hukukunda hangi müesseseye karşılık geldiğinin kolayca tespit edilebilmesi için birtakım değişiklikler yapılmalıdır. Bu noktada söz konusu hükümler ile kaptanın dava takip yetkisinin mi yoksa donatanı davada temsil yetkisinin mi hüküm altına alınmak istendiği açıkça ortaya koyulmalıdır. Şayet dava takip yetkisi düzenlenmek isteniyorsa, tıpkı eTTK m. 1242/2(2) hükmünde olduğu gibi, TTK m. 1104 hükmünde “*Kaptan aleyhine verilen hüküm veya kesinleşen takip donatana saridir*” şeklinde bir ifadeye yer verilmesi yeterlidir. Buna karşılık davada temsil yetkisi düzenlenmek isteniyorsa, üst kenar başlığında ifade edildiği gibi, TTK m. 1104 hükmünde “temsil” ibaresine açıkça yer verilmelidir.

⁷⁸ Cüneyt Süzal, *Navlun Sözleşmesinden Doğan Sorumluluğun Sınırlandırılması* (On İki Levha Yayınları 2021) 144,145.

Sonuç

Kaptanın temsil yetkisinin usûl hukuku çerçevesinde değerlendirilmesi neticesinde esas itibarıyla ulaşılan sonuçlar şu şekildedir:

TTK m. 1104/2 hükmü ile gemi bağlama limanı dışında bulunduğu sırada kaptana görevine giren hususlarda donatan adına dava açma yetkisi verilmiştir. Kanaatimizce söz konusu düzenleme kaptanın dava takip yetkisini veya kanuni temsili değil, iradi temsilde davanın avukatla takip edileceği kuralının bir istisnasını (AvK m. 35/4) oluşturmaktadır. Dolayısıyla kaptan bu tür davaları kanun hükmüne dayanan davaya vekâlet ehliyeti vasıtasıyla donatan adına açabilmektedir.

Kaptanın TTK m. 1104/2 hükmüne dayanarak donatan adına açtığı davalarda davanın tarafı kaptan değil, donatandır. Buna bağlı olarak, yargılama neticesinde verilen hükmün hukuki sonuçları donatan hakkında doğar.

Kaptanın davaya vekâlet ehliyeti kanun koyucu tarafından “kişi”, “yer” ve “konu” bakımından sınırlandırılmıştır. Kişi bakımından yapılan sınırlama gereği kaptan, yalnızca donatan adına açılmak istenen davalar bakımından bu yetkisini kullanabilir. Yer bakımından yapılan sınırlama ise, kaptanın dava açma yetkisini yalnızca gemi bağlama limanı dışında bulunduğu sırada kullanmasına izin vermektedir. Kaptanın yalnızca görevine giren hususlarda dava açabilmesi donatan adına dava açma yetkisinin konu bakımından sınırlandırıldığını göstermektedir.

TTK m. 1104/3 hükmü ile yabancı bayraklı gemi bağlama limanı dışında bulunduğu sırada, geminin malikine veya kiracısına açılacak her türlü davanın veya takibin kaptana yöneltilebilmesini mümkün kılmaktadır. Kanaatimizce söz konusu hüküm, tıpkı kaptana donatan adına dava açma yetkisi veren hüküm (TTK m. 1104/2) gibi, iradi temsilde davanın avukatla takip edileceği kuralının bir istisnasını (AvK m. 35/4) düzenlemekte ve kaptanın davaya vekâlet ehliyetinin kanuni dayanağını oluşturmaktadır.

Geminin malikine veya kiracısına izafeten kaptana karşı açılan davalarda davanın tarafı kaptan değil, malik veya kiracıdır. Dolayısıyla, yargılama neticesinde verilen hükmün hukuki sonuçları donatan hakkında doğar.

Geminin malikine veya kiracısına izafeten kaptana karşı açılacak davalar bakımından kaptanın davaya vekâlet ehliyeti, “kişi”, “yer” ve “geminin milliyeti” bakımından sınırlandırılmıştır. Buna göre, “yabancı bayraklı gemi” “bağlama limanı dışında” bulunduğu sırada geminin “malikine (donatanına) veya kiracısına” izafeten kaptana dava açılabilir.

Gerek kaptan tarafından donatan adına açılan gerekse izafeten kaptana açılan davalarda “kişi”, “yer” ve “konu” / “geminin milliyeti” bakımından kanunda

öngörülen sınırlamalara uyulmaması halinde, dava, kaptanın davaya vekâlet ehliyetinin bulunmaması, başka bir ifade ile dava şartı (HMK m. 114/1-f) noksanlığı nedeniyle usûlden reddedilmelidir.

TTK m. 1104/2 ve TTK m. 1104/3 hükümlerine karşılık gelen mehaz Alman Ticaret Kanunu § 527 ve § 760 hükümleri, günümüz ihtiyaçlarını karşılamadığı gerekçesi ile, 25.04.2013 tarihinde yapılan değişiklikle kanundan çıkarılmıştır. Günümüzde büyük taşımacılık şirketlerinin yurt dışında temsilcilik bulundurduğu, iletişim imkânlarının geliştiği ve kaptana kanunda tanınan yetkilerin birçoğunun acente ve gemi yöneticisi tarafından kullanıldığı hususları göz önüne alındığında, kaptana donatanı davada temsil yetkisi veren TTK m. 1104/2 ve TTK m. 1104/3 hükümlerinin TTK'ndan çıkarılması gerektiği düşünülebilir. Ancak bunun yerinde olmayacağı görüşüdeyiz. Nitekim kaptanın yetkileri acenteye kıyasla daha geniştir. Başka bir ifade ile acentenin temsil yetkisinin kapsamı ile kaptanın temsil yetkisinin kapsamı tamamen örtüşmemektedir. Bu durum ise, acentenin donatanı temsilen dava açma yetkisinin bulunmadığı bazı uyuşmazlıklar bakımından kaptanın dava açma yetkisine sahip olması gerektiği anlamına gelmektedir. Bu sebeple, bazı değişiklikler yapılması şartıyla, söz konusu hükümlerin kanundaki yerinin muhafaza edilmesi gerektiği görüşüdeyiz.

Hakem Değerlendirmesi: Dışbağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The author has no conflict of interest to declare.

Grant Support: The author declared that this study has received no financial support.

Bibliyografya/Bibliography

- Abraham HJ ve Schaps G, *Das deutsche Seerecht Kommentar und Materialsammlung* (Zweiter Band, Walter de Gruyter & Co. 1962)
- Akyol CS, *Kaptanın Hukuki Sorumluluğu* (Filiz Kitabevi 2022)
- Alangoya Y, Yıldırım K ve Yıldırım ND, *Medeni Usul Hukuku Esasları* (5. Baskı, Alkım Yayınevi 2009)
- Alangoya Y, 'Yargılama Sırasında Tarafta (Yanda) İradi Olarak Meydana Gelen Değişme Hakkında Düşünceler' (1969) 5 *Mukayeseli Hukuk Araştırmaları Dergisi* 125-194.
- Atalı M, Ermenek İ ve Erdoğan E, *Medeni Usûl Hukuku Ders Kitabı* (Yetkin Yayınları 2018)
- Atamer K, 'Gemi Adamlarına İlişkin Türk Ticaret Kanunu Hükümlerinin Kaynakları ve Görevli Mahkeme Sorunu-2. Bölüm' (2013) C. 8 *Yaşar Üniversitesi Elektronik Dergisi Özel Sayı* (Prof. Dr. Aydın Zevkliler'e Armağan) 405-485.
- Belbez H, 'Kaptanın Temsil Salahiyeti' (1941) (1) *Adliye Ceridesi* 13-26.
- Börü L, 'Sıfat ve Dava Takip Yetkisi' (2011) 27(3) *Bankacılık ve Ticaret Hukuku Dergisi* 249-278.

- Börü L, *Medenî Usûl Hukukunda Davaya Vekâlet Ehliyeti* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi 2006).
- Çağa T ve Kender R, *Deniz Ticareti Hukuku I (Giriş, Gemi Donatan ve Kaptan)* (15. Baskı, On İki Levha Yayınları 2009)
- Dişel B, *Dava Takip Yetkisi İstanbul* (On İki Levha Yayınları 2020)
- Ersözli CM, *Kaptanın Özel Hukuktan Kaynaklanan Görev ve Yetkileri İle Hukuki Sorumluluğu* (Beta Yayınları 2000)
- Kale S, *Medeni Yargılamada Taraf Ehliyeti* (On İki Levha Yayınları 2010)
- Kavasoğlu A, *Medeni Usul Hukukunda Davada Temsil* (Yayımlanmamış Doktora Tezi 2007)
- Kuru B, *Hukuk Muhakemeleri Usulü* C. I (6. Baskı, Demir Demir Yayıncılık 2001)
- Oğuzman MK ve Öz MT, *Borçlar Hukuku (Genel Hükümler)* C. 1 (18. Baskı, Vedat Kitapçılık 2021)
- Okay S, *Deniz Ticareti I: Giriş-Gemi Donatan ve Donatma İştiraki Gemi Adamları* (3. Baskı, İstanbul Üniversitesi Yayınları 1970)
- Pekcanitez H ve Taş Korkmaz H, *Pekcanitez Usûl Medenî Usûl Hukuku* C. 1 (15. Baskı, On İki Levha Yayınları 2017)
- Pekcanitez H, Atalay O, Özkan S ve Özkes M, *İcra ve İflâs Hukuku Ders Kitabı* (7. Bası, On İki Levha Yayınları 2020)
- Prüssmann H ve Rabe D, *Seehandelsrecht: fünftes Buch des Handelsgesetzbuches mit Nebenvorschriften und Internationalen Übereinkommen* (4. Auflage, Verlag C. H. Beck 2000)
- Sözer B, *Deniz Ticareti Hukuku – I* (6. Baskı, Vedat Kitapçılık 2022)
- Süzel C, *Navlun Sözleşmesinden Doğan Sorumluluğun Sınırlandırılması* (On İki Levha Yayınları 2021)
- Şanlı C, Esen E ve Ataman Figanmeşe İ, *Milletlerarası Özel Hukuk* (4. Baskı, Vedat Kitapçılık 2023)
- Şeker Öğüz Z, *Gemi Yönetimi* (Filiz Kitabevi 2013)
- Tanrıver S, *Medeni Usul Hukuku* C. I (4. Baskı, Yetkin Yayınları 2021)
- Taş Korkmaz H, *Medeni Usûl Hukukunda İradi Taraf Değişikliği* (Yetkin Yayınları 2014)
- Türkel DT, *Gemi Alacaklısı Hakkının Paraya Çevrilmesi* (Güncel Yayınevi 2008)
- Ulukapı Ö, *Medeni Usul Hukukunda Tarafların Duruşmaya Gelmemesi* (Mimoza Yayınları 1997)
- Umar B, 'Medeni Usul Hukukunda Davanın Dinlenme Şartı Olarak Ehliyet' (1963) 29 (3) İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası 591-619.
- Üstündağ S, *Medeni Yargılama Hukuku* C. I (7. Baskı, Nesil Matbaacılık 2000)
- Wüstendörfer H, *Neuzeitliche Seehandelsrecht mit besonderer Berücksichtigung des angloamerikanischen und internationalen Rechts* (Zweite durchgesehene und verbesserte Auflage, Verlag J.C.B. Mohr 1950)
- Yazıcıoğlu E, *Deniz Ticareti Hukuku (Kender/Çetingil)* (17. Baskı, Filiz Kitabevi 2022)
- Yıldırım ND, *Türk, İsviçre ve Alman Hukukunda Kesin Hükümün Sınırları (Kesin Hükümün Üçüncü Kişilere Sirayeti Sorunu)* (Melisa Matbaacılık 1996)

